

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แนวคิด เรื่องการศึกษาตลอดชีวิตก่อให้เกิดการขยายขอบเขตและแนวการจัดการศึกษา ระบบเปิด ที่มุ่งกระจายโอกาสแก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวาง ลดภาวะความจำกัดทั้งด้านกระบวนการ โครงสร้างและสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ เน้นการใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ อันเป็นผลจากการประยุกต์วิทยาการก้าวหน้ามาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเองมากที่สุด (วิจิตร ศรีสอาน 2524 : 12-13) (Keegan 1980 : 33) (Rumble Harry, eds. 1982:12) การพัฒนาระบบการสอนทางไกล โดยเฉพาะการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาแก่ผู้เรียน จึงเป็นความพยายามอย่างหนึ่งของสถาบันการศึกษาแบบเปิด ซึ่งต้องมีความ เป็นอิสระทั้งแบบแผนและโครงสร้างในการ ถ่ายทอดเนื้อหาวิชาซึ่งต่างไปจากสถาบันการศึกษาในรูปแบบเดิม (Rumble Kaye 1981 : 18) สื่อการสอนทางไกลจึงอยู่ในรูปสื่อประสม โดยที่สื่อแต่ละประเภทำหน้าที่ต่างกันแต่สนับสนุนกัน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์ 2524 : 2-3)

เทปเสียง เป็นสื่อการสอนทางไกลชนิดหนึ่งที่สามารถนำมาใช้เป็นสื่อให้การศึกษาแก่บุคคลได้หลายแบบ (Bates 1984 : 203-205) และจะมีประสิทธิภาพสูงถ้าผู้ออกแบบการสอน บูรณาการเข้ากับสื่อสิ่งพิมพ์ (Durbridge 1981 : 82-84) การศึกษาเทปเสียง เพื่อการสอนทางไกลเริ่มจากจุดเล็ก ๆ โดยเริ่มจากการศึกษาถึงโครงสร้างทางด้านเสียงและผลต่อการเรียนรู้ อย่างจริงจังมาเมื่อไม่นาน (Wurster 1979 : 20) (Fritsch 1978 :109) การสอนโดยใช้เทปเสียงไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เหตุผลสำคัญที่ให้ความสนใจสื่อชนิดนี้ก็คือ เทปเสียงเป็นสื่อที่สามารถเอาชนะข้อจำกัดเรื่องเวลาจากการสอนโดยส่งกระจายเสียงได้ โดยเฉพาะปัญหาด้านค่าใช้จ่าย จากการส่งกระจายเสียง ซึ่งนับวันจะสูงขึ้นจนยากที่จะรักษาระดับค่าใช้จ่ายให้คงที่อยู่ได้ ถ้าหากเปรียบเทียบกับสื่อชนิดอื่นแล้ว เทปเสียงก็นับ เป็นสื่อที่นำมาใช้ได้ง่าย ราคาถูกกว่า ผู้เรียนสามารถพกพาไปมาได้สะดวก สามารถเล่นและหยุดเทปได้ตามต้องการ นอกจากนั้นเทปเสียงยังสามารถใช้อธิบายความสัมพันธ์ของเนื้อหาในโมดูลการสอนได้ ไขบอกให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการ

เรียนต่าง ๆ อธิบายวัตถุประสงค์ของการเรียน และให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากการทดสอบ
แก่ผู้เรียนได้ตามขั้นตอน

ระหว่างปี 1979-1980 มหาวิทยาลัยเปิดแห่งประเทศไทยอังกฤษได้ประเมินผลการ
ใช้สื่อทางเสียง 2 รูปแบบ คือในรูปของรายการวิทยุกระจายเสียงกับในรูปของการบันทึกเสียง
เสียงในระดับต่างกัน 5 ระดับ (ระดับ 5 หมายถึง สามารถช่วยผู้เรียนมากที่สุด) พบว่าคะแนน
เฉลี่ยของรายการวิทยุกระจายเสียงอยู่ในระดับ 3.42 ขณะเดียวกันวัสดุเสียงในรูปของการบันทึก
เป็นเทปเสียงอยู่ในระดับ 3.79 (Bates 1984 : 204) การออกแบบการสอนโดยการบันทึก
เสียงสามารถทำได้หลายแนว ทั้งในชั้นเรียนหรือสถานการณ์การเรียนอยู่กับบ้าน (Durbrige
1981 : 70) นอกจากนั้นยังสามารถใช้เป็นสื่อการสอนรายบุคคลได้ และผู้เรียนส่วนใหญ่จะชอบ
เรียนวิธีการสอนด้วยเทปเสียงโดยบันทึกการบรรยายเนื้อหาพร้อม ๆ ให้ผู้เรียนฟังก่อนเรียนเนื้อหา
ซึ่งจะเหมาะกับการสอนวิชาที่เป็นความรู้พื้นฐานทั่วไป (Menne, et al. 1969:42-46) การ
สอนแบบบรรยายโดยบันทึกเสียงพบว่าได้ผลดีกว่าการสอนบรรยายปกติเพียงอย่างเดียว
(Popham 1961 : 109-118, 1962 : 94-101) นอกจากนั้นทางด้านสาขาวิชานิติศาสตร์ได้
ทดลองบันทึกเสียงบรรยายสรุปเนื้อหาทั้งหมดลงเทปเสียงให้นักศึกษาฟัง พบว่าได้ผลดีกว่าการสอน
บรรยายเพียงอย่างเดียวเช่นกัน (Ackers Oosthock 1972 : 136, 1973 : 54-73)

การใช้เทปเสียงเพื่อการสอนจะเกิดผลดีมากหรือน้อยไม่เพียงแต่การใช้เทปเสียงเพื่อ
การพูดอธิบายเนื้อหา การชี้แนะแผนการเรียน ภาพเขียน ตารางหรือกราฟเท่านั้น แต่การพิจารณา
นำสัญลักษณ์ทางคำพูดมาใช้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และการบูรณาการโสตทัศนศึกษาเข้ากับส่วน
ต่าง ๆ ของเนื้อหาอย่างไร เป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงมากกว่า (Holmberg 1977 : 79) ระบบ
การสอนด้วยวิธีออดิโอเทปของโพสเติล เวท นับเป็นการนำเทปเสียงมาบูรณาการกับทัศนวัสดุ
ต่าง ๆ อย่างได้ผล จากการศึกษาผลการสอนวิธีออดิโอเทปโดย เปรียบเทียบกับการสอน
บรรยายปกติจำนวน 42 เรื่อง พบว่ามีถึง 24 เรื่องที่สนับสนุนการสอนวิธีออดิโอเทป และ
มีเพียง 13 เรื่องที่สนับสนุนการสอนบรรยายปกติ จากการศึกษาทั้งหมด 42 เรื่อง มีความแตกต่าง
กันอย่างมีนัยสำคัญถึง 15 เรื่อง โดยมี 11 เรื่องใน 15 เรื่อง สนับสนุนการสอนวิธีออดิโอเทป
ที่เหลืออีก 4 เรื่อง สนับสนุนการสอนบรรยายปกติ เมื่อวิเคราะห์ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยการสอบ
ครั้งสุดท้ายของการสอนทั้งสองวิธี พบว่ามีความเบี่ยงเบนมาตรฐาน .2 (Kulik, Kulik and
Cohen 1973 : 321-341)

วัสดุการสอนประเภทเสียง ต้องอาศัยการได้ยินและการฟัง การฟังเป็นสื่อเพื่อการเรียนรู้ได้ทางหนึ่ง (Smith 1977 : 142) แต่ความสามารถในการฟังเพื่อความเข้าใจก็มีข้อจำกัด แม้จะยังไม่คำนึงถึงอิทธิพลด้านอื่นก็ตาม (Jackson 1963 : 3106) ความยากง่ายในการใช้วัสดุ ก็นับว่ามีผลต่อความเข้าใจในการฟัง วัสดุการสอนฟังที่ใช่ง่าย อาจทำให้เกิดความเข้าใจได้เท่ากับการอ่าน ดังนั้นการฟังจึงมักจะใช้กับการศึกษารายบุคคล และเนื้อหาที่เป็นความรู้ที่ละเอียดละออ (Paul 1955 : 52-60) นอกจากนั้นการฟังโดยการผสมผสานวัสดุกับทัศนวัสดุต่าง ๆ ก็จะทำให้ความจำดีขึ้นได้เช่นกัน (Wien 1966 : 105-106) (Lawrence 1975 : 772-A)

อย่างไรก็ตามการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับระดับการเรียนรู้ ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการทดสอบ เพื่อให้ครอบคลุมทุกระดับการเรียนรู้ในครั้งเดียวกันได้ (Danielson, Seiler and Friedrich 1980-81 : 317-379) ผู้วิจัยจึงมุ่งตรวจสอบและทำความเข้าใจข้อแตกต่างระหว่างสื่อกับการเรียนรู้ในระดับความรู้ความจำและความเข้าใจ โดยการเรียนจากเทปเสียง เสริม เอกสารการสอนและ เทปเสียงประกอบ เอกสารใสทัศนว่าวิธีการเรียนใดจะให้ระดับผลสัมฤทธิ์มากหรือน้อยต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อ เปรียบ เทียบระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย ชุดวิชา "มนุษย์กับสังคม" ของผู้เรียนในระบบการสอนทางไกล ระหว่างวิธีการเรียนโดยใช้เทปเสียง เสริม เอกสารการสอน และ เทปเสียงประกอบ เอกสารใสทัศน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้เรียนในระบบการศึกษาทางไกล เรียนด้วยวิธีการเรียนโดยใช้ เทปเสียงประกอบ เอกสารใสทัศนจะมีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยสูงกว่าวิธีการเรียนโดยใช้ เทปเสียง เสริม เอกสารการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเปรียบเทียบระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัยเฉพาะ พฤติกรรมด้านความรู้ความจำและความเข้าใจเท่านั้น

2. สารที่เป็นตัวเราในการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของเอกสารชุดวิชา "มนุษย์กับสังคม" หลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งผู้เรียนจะต้องเรียนจากการใช้ เทปเสียง เสริม เอกสารการสอนและ เทปเสียงประกอบ เอกสารโสตทัศนศึกษาเท่านั้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ระดับการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความจำ และความเข้าใจ ตามแนวคิดของบลูมและคณะ (Bloom, and Other 1976 : 302-336)

ระบบการศึกษาทางไกล หมายถึง ระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นการเรียนการสอนที่ไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อประสมได้แก่ สื่อทางไปรษณีย์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และการสอนเสริม รวมทั้งศูนย์บริการการศึกษาเป็นหลัก

วิธีการเรียนโดยใช้เทปเสียงเสริม เอกสารการสอน หมายถึง วิธีการเรียนโดยใช้ เทปเสียงที่ผู้เรียนจะรับฟัง เทปเสียงในช่วงเวลาใด เวลาหนึ่งของการศึกษาจากเอกสารการสอน ก็ได้ เทปเสียงจะบันทึกการบรรยายเนื้อหาสาระจาก เอกสารการสอน ซึ่งอาจเป็นการกล่าวนำ การสรุปประเด็นสำคัญหรือบันทึกเสียงบรรยายผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งนี้มุ่งเสริมความรู้ความเข้าใจเนื้อหา จากเอกสารการสอนให้ดียิ่งขึ้น

วิธีการเรียนโดยใช้เทปเสียงประกอบ เอกสารโสตทัศนศึกษา หมายถึง วิธีการเรียนโดยใช้เทปเสียงควบคู่ไปกับ เอกสารโสตทัศนศึกษา ผู้เรียนจะต้องเรียนไปตามลำดับขั้น หากข้ามขั้นตอนไปก็ จะได้รับเนื้อหาไม่สมบูรณ์ เทปเสียงประกอบ เอกสารโสตทัศนศึกษาจะบรรยายให้นักศึกษาทราบถึงแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการเรียน มีการหยุดและเล่นเทปเพื่อทำกิจกรรมการเรียน ตอบสนองการเรียนและให้ผลย้อนกลับโดยการตั้งคำถามและให้คำตอบที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนทันที

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. จะเป็นแนวทางสำหรับการผลิต เทป เสียงให้ เหมาะสมกับระดับการ เรียนใน เนื้อหา วิชาของระบบการศึกษาทางไกล
2. จะเป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาสื่อทางเสียงในระบบการศึกษาทางไกล